

meritum

**PODATKI
2023**

MERITUM

21. WYDANIE

meritum

PODATKI

2023

MERITUM

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

21. WYDANIE

Redaktor merytoryczny:
doradca podatkowy Aleksander Kaźmierski

Wydawca:
Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący:
Beata Wawrzyńczak-Jędryka

Opracowanie redakcyjne:
Beata Wawrzyńczak-Jędryka

Projekt okładki i stron tytułowych:
Wojtek Janikowski

Autorzy:

dr hab. Dobrośława Antonów – rozdziały: I, IV, VII, VIII i IX;
doradca podatkowy Agnieszka Bieńkowska (Gekko Taxens Doradztwo Podatkowe Sp. z o.o.) –
rozdział V;
prof. dr hab. Tomasz Grzegorzczak (sędzia SN w st. sp.) – rozdział XIII;
doradca podatkowy Aleksander Kaźmierski – rozdziały: II, III, VI, XI, XIII i XIV;
dr Andrzej Melezini (sędzia WSA w Białymstoku) – rozdział X;
Jarostaw Wiśniewski – rozdział II;
dr Dariusz Zalewski (sędzia WSA w Białymstoku) – rozdział XII

© by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2023

ISBN 978-83-8328-343-2

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Strona		Numer
11	Wprowadzenie	
13	Wykaz skrótów	
17	Wykaz rozporządzeń	
23	Rozdział I. Zobowiązania podatkowe	
26	1. Podstawa prawna i zakres zastosowania	2
29	2. Zobowiązanie podatkowe – definicja i struktura	4
38	3. Powstawanie zobowiązań podatkowych	18
55	4. Wygasanie zobowiązań podatkowych	29
77	5. Zaległość podatkowa	42
85	6. Ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych	50
99	7. Zaniechanie poboru podatku i zwolnienie płatników z obowiązku pobrania podatku	58
106	8. Odpowiedzialność za zobowiązania podatkowe	65
144	9. Zabezpieczenie wykonania zobowiązań podatkowych	85
161	10. Nadpłata	91
185	11. Przedawnienie	102
196	12. Dodatkowe zobowiązanie podatkowe	106
199	13. Informacje o schematach podatkowych (MDR – <i>Mandatory Disclosure Rules</i>)	109
223	Rozdział II. Podatek dochodowy od osób fizycznych	
230	1. Zasady ogólne	124
414	2. Opodatkowanie dochodów z (pozarolniczej) działalności gospodarczej	294
489	3. Uproszczone formy opodatkowania dochodów z działalności gospodarczej	361
521	4. Opodatkowanie dochodu z działów specjalnych produkcji rolnej	401
530	5. Opodatkowanie stron umowy leasingu	410
545	6. Opodatkowanie dochodów z pracy najemnej	428
649	7. Opodatkowanie przychodów z działalności wykonywanej osobiście	499
672	8. Opodatkowanie dochodów z kapitałów pieniężnych	530
714	9. Opodatkowanie dochodów z praw majątkowych	606

Strona		Numer
730	10. Opodatkowanie dochodów z najmu, dzierżawy oraz umów o podobnym charakterze	625
744	11. Opodatkowanie przychodów (dochodów) z odpłatnego zbycia rzeczy i praw majątkowych	643
771	12. Podatek od przychodów z budynków	667 ¹
775	13. Opodatkowanie przychodów (dochodów) ze źródeł wspólnych	668
794	14. Opodatkowanie przychodów (dochodów) z innych źródeł	677
813	Rozdział III. Podatek dochodowy od osób prawnych	
817	1. Zasady ogólne	698
979	2. Opodatkowanie dochodów z działalności gospodarczej	805
1038	3. Wykorzystanie związku gospodarczego	877
1060	4. Opodatkowanie stron umowy leasingu	899
1073	5. Opodatkowanie dochodów z tytułu nieodpłatnego korzystania z udostępnionej nieruchomości	909
1074	6. Opodatkowanie dochodów z odpłatnego zbycia nieruchomości	912
1079	7. Opodatkowanie dochodów generowanych przez prawa własności intelektualnej (<i>IP Box</i>)	923 ¹
1085	8. Opodatkowanie dochodów (przychodów) z tytułu udziału w zyskach osób prawnych	924
1114	9. Opodatkowanie przychodów ze wspólnego źródła	973
1121	10. Opodatkowanie zagranicznej jednostki kontrolowanej	985 ¹
1134	11. Podatek od przychodów z budynków	985 ⁸
1139	12. Podatek od dochodów z niezrealizowanych zysków (<i>exit tax</i>)	985 ⁹
1146	13. Opodatkowanie podatkowej grupy kapitałowej	986
1153	Rozdział IV. Podatek od spadków i darowizn	
1154	1. Podstawy prawne	991
1154	2. Podatek od spadków i darowizn a podatek dochodowy od osób fizycznych	993
1155	3. Podatek od spadków i darowizn a podatek od czynności cywilnoprawnych	995
1156	4. Podmiot opodatkowania	998
1160	5. Przedmiot opodatkowania	1009
1164	6. Wyłączenia ustawowe	1017
1165	7. Zwolnienia podatkowe	1019
1185	8. Podstawa opodatkowania	1048
1191	9. Ulga mieszkaniowa	1066
1196	10. Wysokość podatku	1076
1200	11. Obowiązek podatkowy	1092
1205	12. Zobowiązanie podatkowe	1105
1215	13. Obowiązki dłużników	1117
1221	Rozdział V. Podatek od towarów i usług	
1226	1. Zagadnienia ogólne	1119
1228	2. Podatnicy, płatnicy i przedstawiciele podatkowi	1122
1255	3. Zakres opodatkowania	1144
1279	4. Miejsce świadczenia	1171
1301	5. Obowiązek podatkowy	1195
1312	6. Podstawa opodatkowania	1204
1335	7. Stawki i zwolnienia z VAT	1226

Strona		Numer
1365	8. Wewnątrzwspólnotowa dostawa towarów	1267
1375	9. Wewnątrzwspólnotowe nabycie towarów	1281
1379	10. Magazyn konsygnacyjny i procedura magazynu typu call-off stock	1291
1383	11. Wewnątrzwspólnotowe transakcje trójstronne	1297
1387	12. Eksport towarów	1305
1391	13. Import towarów	1314
1392	14. Sprzedaż towarów na odległość	1315
1397	15. Opodatkowanie bonów na towary i usługi	1321
1402	16. Odliczenie podatku naliczonego	1328
1431	17. Ulga na zle długi	1376
1436	18. Rejestracja. Deklaracje i ewidencje. Zapłata podatku	1384
1464	19. Zapłata i zwrot podatku	1429
1474	20. Mechanizm podzielonej płatności	1452
1483	21. Dokumentacja	1461
1500	22. Kasy rejestrujące	1494
1510	23. Procedury szczególne	1509
1537	Rozdział VI. Podatek od nieruchomości	
1538	1. Wprowadzenie	1565
1538	2. Elementy podatku od nieruchomości	1566
1566	3. Obowiązki ciążące na podatnikach podatku od nieruchomości	1590
1580	4. Grunty, budynki i budowle związane z prowadzeniem działalności gospodarczej – specyfika opodatkowania	1597
1599	Rozdział VII. Podatek od czynności cywilnoprawnych	
1601	1. Podstawa prawna	1612
1601	2. Podatek od czynności cywilnoprawnych a podatek od spadków i darowizn i podatek od towarów i usług	1613
1602	3. Przedmiot opodatkowania	1614
1610	4. Wyłączenia ustawowe	1618
1617	5. Zwolnienia przedmiotowe	1623
1625	6. Podmiot opodatkowania	1630
1625	7. Zwolnienia podmiotowe	1631
1627	8. Podstawa opodatkowania	1632
1631	9. Stawki podatkowe	1635 ¹
1635	10. Moment powstania obowiązku podatkowego	1635 ³
1636	11. Zobowiązanie podatkowe	1635 ⁴
1654	12. Właściwość organów podatkowych	1635 ⁸
1661	Rozdział VIII. Oplata skarbową	
1662	1. Zakres przedmiotowy ustawy o opłacie skarbowej	1636
1675	2. Zakres podmiotowy ustawy o opłacie skarbowej	1643
1677	3. Procedura związana z zapłatą i zwrotem opłaty skarbowej	1644
1689	Rozdział IX. Czynności sprawdzające	
1690	1. Podstawa prawna i charakter czynności sprawdzających	1648
1695	2. Organy uprawnione do przeprowadzenia czynności sprawdzających	1654
1695	3. Cel czynności sprawdzających	1655
1698	4. Podmioty, wobec których są przeprowadzane czynności sprawdzające	1659

Strona		Numer
1699	5. Formy wykonywania czynności sprawdzających	1660
1717	Rozdział X. Kontrola podatnika	
1719	1. Kontrola podatkowa	1674
1756	2. Kontrola celno-skarbowa i inne instrumenty kontrolne przewidziane w ustawie o Krajowej Administracji Skarbowej	1699
1815	Rozdział XI. Postępowanie podatkowe	
1817	1. Zasady ogólne postępowania podatkowego	1734
1830	2. Strona postępowania podatkowego	1746
1848	3. Wylączenie funkcjonariusza/pracownika jednostki KAS oraz wylączenie organu podatkowego	1749
1852	4. Doręczenia i wezwania	1752
1863	5. Dowody i postępowanie dowodowe	1758
1880	6. Akty administracyjne wydawane w postępowaniu podatkowym	1774
1889	7. Środki zaskarżenia decyzji podatkowych i postanowień	1783
1896	8. Postępowanie odwoławcze	1793
1911	9. Nadzwyczajne tryby postępowania	1808
1925	10. Wygaśnięcie decyzji	1819
1929	Rozdział XII. Kontrola sądownoadministracyjna w sprawach podatkowych	
1932	1. Uwagi wstępne	1821
1985	2. Postępowanie przed wojewódzkim sądem administracyjnym	1854
2055	3. Postępowanie przed Naczelnym Sądem Administracyjnym	1890 ¹³
2074	4. Nadzwyczajne tryby postępowania sądowego	1890 ³³
2081	Rozdział XIII. Odpowiedzialność karna skarbowa za przestępstwa i wykroczenia podatkowe	
2083	1. Zasady ponoszenia odpowiedzialności karnej skarbowej	1891
2103	2. System środków reakcji karnej w prawie karnym skarbowym	1931
2122	3. Szczególne instytucje prawa karnego skarbowego rzutujące na odpowiedzialność karłą	1965
2133	4. Przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe przeciwko obowiązkowi podatkowemu	1973
2179	5. Postępowanie karne w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe (podatkowe)	2026
2209	Rozdział XIV. Konkurencyjność podatkowa i biznesowa niektórych państw członkowskich UE oraz wybranych innych państw	
2210	1. Wprowadzenie	2061
2213	2. Wskaźniki konkurencyjności podatkowej dla poszczególnych jurysdykcji.....	2068
2216	3. Warunki prowadzenia działalności gospodarczej i aspekty opodatkowania w wybranych krajach świata	2070

Strona	Numer
2232 4. Ryzyko zarzutu ze strony polskiego fiskusa co do pozornego przeniesienia działalności wyłącznie w celu uzyskania korzyści podatkowej oraz możliwość powstania obowiązku podatkowego w zakresie <i>exit tax</i>	2089
2237	Indeks rzeczowy

WPROWADZENIE

Oddajemy do rąk Państwa kolejną edycję praktycznego poradnika podatkowego w serii *Meritum*. Jest to pozycja wyjątkowa na rynku wydawniczym, a jej walory wysoko ocenili Czytelnicy poprzednich wydań (z lat 2004–2022).

W jednej, zwartej publikacji znajdziecie Państwo kompleksową, jednocześnie szczegółową informację na temat polskiego prawa podatkowego w ujęciu poradnikowym – praktycznym: od powstania zobowiązania podatkowego przez podatki dochodowe, VAT, podatek od spadków i darowizn po postępowanie podatkowe, kontrolę podatkową, sądownoadministracyjną kontrolę decyzji podatkowych czy odpowiedzialność karną skarbową.

W bieżącym wydaniu obszernie omówione zostały nowe, głęboko ingerujące w system podatkowy, regulacje związane z wprowadzoną w połowie 2022 roku kolejną wersją tzw. Polskiego Ładu. Nowością jest też przedstawienie i **porównanie konkurencyjności podatkowej i biznesowej niektórych państw Unii Europejskiej oraz wybranych innych państw** (m.in. USA, Kanady, Chin, Hongkongu i in.). Informacje te – zamieszczone w nowym, osobnym rozdziale – pozwalają porównać otoczenie gospodarcze wpływające na opłacalność prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce i innych krajach.

Prosty i – tam, gdzie to możliwe – **pozbawiony prawniczego „żargonu”** język pozwala na skorzystanie z walerów niniejszego opracowania również nie-specjalistom. Ułatwieniu – podatnikom, płatnikom i inkasentom, ale w szczególności księgowym, prawnikom i doradcom podatkowym – w codziennym właściwym stosowaniu przepisów podatkowych służą następujące elementy dzieła:

- **wyczerpujące ujęcie** omawianych zagadnień;
- układ treści umożliwiający szybkie odszukanie potrzebnej informacji przez podział na niewielkie, zwarte fragmenty;
- zamieszczone **na marginesach numery**, które wskazują ważne pojęcie wraz z jego objaśnieniem;
- **rozbudowany system wewnętrznych odesłań w tekście** umożliwiający w prosty i czytelny sposób odszukanie interesującego zagadnienia, które pojawiło się już w innym miejscu publikacji, dzięki czemu też uniknięto zbędnych powtórzeń i rozpraszających dygresji;
- wyraźnie wyodrębnione w tekście **przykłady** obrazujące **stosowanie** danej instytucji **prawa podatkowego w praktyce**;
- wypuklenie najistotniejszych kwestii poprzez zaznaczenie ich ramką i hasłem **WAŻNE!**;
- liczne **schematy i tabele** pozwalające na usystematyzowanie przedstawionych informacji;
- zamieszczone do praktycznego wykorzystania **wzory umów** czy **pism procesowych**;
- wskazanie **podstawy prawnej** dla omawianego tematu, instytucji;
- na końcu większej jednostki tekstu – czytelne **podsumowanie omawianego tematu** przez podanie reprezentatywnego orzecznictwa z przytoczeniem tezy wyroku, wpływających na stosowanie przepisów przez organy podatkowe interpretacji Ministerstwa

- Finansów, pism organów podatkowych oraz wykazu istotnych pozycji literatury przedmiotu;
- szczegółowy i wyczerpujący **indeks rzeczowy** z odniesieniami do numerów na marginesie tekstu;
 - przyjazna dla Czytelnika **szata graficzna, zakładki**;
 - **wysokiej jakości materiały** zapewniające **trwałość publikacji** i wykorzystanie na co dzień przez cały rok.

Mamy nadzieję, że odnajdą i docenią Państwo wszystkie walory publikacji i stanie się ona niezastąpioną pomocą oraz nieodzownym elementem w Państwa codziennej pracy.

Zespół redakcyjny

Warszawa, grudzień 2022 r.

Zobowiązania podatkowe

Dobrośława Antonów

SPIS TREŚCI

1. Podstawa prawna i zakres zastosowania	1	A. Efektywne i nieefektywne wygasanie zobowiązań podatkowych	29
A. Podstawa prawna	1	B. Zapłata podatku	30
B. Zakres zastosowania	2	a. Istota zapłaty	30
2. Zobowiązanie podatkowe – definicja i struktura	4	b. Sposoby i terminy zapłaty	31
A. Definicja zobowiązania podatkowego	4	c. Kolejność zaliczenia wpłat	33
B. Struktura zobowiązania podatkowego	9	d. Zapłata przez osobę inną niż podatnik	35
3. Powstawanie zobowiązań podatkowych	18	C. Potrącenie	36
A. Sposoby powstawania zobowiązań podatkowych	18	D. Przeniesienie własności rzeczy lub praw majątkowych	38
B. Zobowiązania powstające z mocy prawa	19	5. Zaległość podatkowa	42
C. Zobowiązania powstające z chwilą doręczenia decyzji organu podatkowego	21	A. Definicja zaległości podatkowej	42
D. Deklaracje podatkowe	22	B. Odsetki za zwłokę	46
a. Definicja deklaracji	22	6. Ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych	50
b. Składanie deklaracji za pomocą środków komunikacji elektronicznej	23	A. Istota i rodzaje ulg w spłacie zobowiązań podatkowych	50
c. Podpisywanie deklaracji	24	B. Ulgi w spłacie zobowiązań stosowane na wniosek podatnika	52
d. Korekta deklaracji	25	C. Umorzenie zaległości podatkowej z urzędu	56
E. Oszacowanie podstawy opodatkowania	27	D. Opłata prolongacyjna	57
4. Wygasanie zobowiązań podatkowych	29	7. Zaniechanie poboru podatku i zwolnienie płatników z obowiązku pobrania podatku	58
		A. Zaniechanie poboru podatku	58
		B. Zwolnienie niektórych grup płatników z obowiązku pobierania podatków lub zaliczek na podatki	59

C. Zwolnienie płatnika z obowiązku pobrania podatku na wniosek podatnika	60	A. Istota i cel zabezpieczenia wykonania zobowiązań podatkowych	85
8. Odpowiedzialność za zobowiązania podatkowe	65	B. Zabezpieczenie wykonania zobowiązań podatkowych przed terminem płatności lub przed wydaniem decyzji	86
A. Istota i cechy odpowiedzialności za zobowiązania podatkowe	65	C. Zabezpieczenie na podstawie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji	87
B. Odpowiedzialność podatnika	66	D. Hipoteka przymusowa	88
a. Charakter odpowiedzialności	66	E. Zastaw skarbowy	89
b. Odpowiedzialność podatnika pozostającego w związku małżeńskim	67	10. Nadpłata	91
c. Odpowiedzialność małżonków wspólnie opodatkowujących dochody	68	A. Definicja nadpłaty	91
d. Odpowiedzialność podatnika a nieprawidłowości w działaniach płatnika PIT	69	B. Dzień powstania nadpłaty	92
C. Odpowiedzialność płatnika i inkasenta	70	C. Postępowanie w celu odzyskania nadpłaty	93
a. Zakres odpowiedzialności płatnika i inkasenta	70	a. Określenie wysokości nadpłaty przez organ podatkowy	93
b. Decyzja o odpowiedzialności płatnika lub inkasenta	71	b. Stwierdzenie wysokości nadpłaty na wniosek podatnika	94
c. Odpowiedzialność płatnika lub inkasenta a wina podatnika	72	c. Określenie nadpłaty przez podatnika we wniosku o jej zwrot	95
D. Odpowiedzialność następców prawnych	74	D. Zaliczenie nadpłaty i zwrot nadpłaty	96
a. Następstwo prawne w prawie podatkowym	74	E. Nadpłata zaliczek na podatek	97
b. Odpowiedzialność następców osób prawnych i jednostek organizacyjnych	75	F. Oprocentowanie nadpłaty	98
c. Odpowiedzialność następców prawnych osób fizycznych	76	G. Wygaśnięcie prawa do zwrotu nadpłaty	100
Odpowiedzialność spadkobierców	76	H. Zwrot podatku	101
Odpowiedzialność zapisobiercy	78	11. Przedawnienie	102
Odpowiedzialność przedsiębiorstwa w spadku	79	A. Istota przedawnienia w prawie podatkowym	102
Decyzja o odpowiedzialności następców prawnych osób fizycznych	80	B. Przedawnienie prawa do wydania decyzji podatkowej	103
E. Odpowiedzialność podatkowa osób trzecich	81	C. Przedawnienie zobowiązania podatkowego	104
a. Istota odpowiedzialności osób trzecich	81	12. Dodatkowe zobowiązanie podatkowe	106
b. Decyzja o odpowiedzialności osoby trzeciej	83	13. Informacje o schematach podatkowych (MDR – Mandatory Disclosure Rules)	109
c. Kategorie osób trzecich i zakres ich odpowiedzialności	84	A. Podstawa prawna i uzasadnienie regulacji prawnych w przedmiocie schematów podatkowych	109
9. Zabezpieczenie wykonania zobowiązań podatkowych	85		

B. Pojęcie schematu podatkowego	111	c. Informacje o schemacie podatkowym przekazywane Szefowi KAS przez korzystającego	118
C. Rodzaje schematów podatkowych ..	112	d. Obowiązek informacyjny wspomagającego	119
D. Obowiązek przekazywania informacji o schemacie podatkowym	113	F. Treść informacji o schemacie podatkowym	120
a. Istota obowiązku informacyjnego dotyczącego schematów podatkowych ..	113	G. Sposób przekazania informacji o schemacie	121
b. Schematy podatkowe, które nie są przedmiotem informowania	114	H. Sankcje związane z naruszeniami przepisów dotyczących schematów podatkowych	122
E. Podmioty zobowiązane do informowania o schemacie podatkowym	115	a. Sankcje administracyjne	122
a. Katalog podmiotów zobowiązanych	115	b. Sankcje wymierzone na podstawie Kodeksu karnego skarbowego	123
b. Obowiązki promotora	116		
Obowiązki informacyjne	116		
Obowiązek wdrożenia procedury wewnętrznej	117		

Podstawa prawna: ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.); ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 2651); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 czerwca 2022 r. w sprawie wynagrodzenia płatnika i inkasenta z tytułu terminowego wpłacania podatków na rzecz budżetu państwa (Dz. U. poz. 1377); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 grudnia 2015 r. w sprawie wzorów pełnomocnictwa do podpisywania deklaracji oraz wzorów zawiadomień o zmianie lub odwołaniu tych pełnomocnictw (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 562); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 22 sierpnia 2005 r. w sprawie właściwości organów podatkowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 565); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 22 sierpnia 2005 r. w sprawie naliczania odsetek za zwłokę oraz opłaty prolongacyjnej, a także zakresu informacji, które muszą być zawarte w rachunkach (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 703); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 marca 2022 r. w sprawie zaniechania poboru podatku dochodowego od osób fizycznych od dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego (Dz. U. poz. 556); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 21 grudnia 2000 r. w sprawie zwolnienia niektórych płatników z obowiązku pobierania zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych (Dz. U. poz. 1293); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 6 czerwca 2019 r. w sprawie sposobu przesyłania informacji o gruntach oraz deklaracji na podatek rolny za pomocą środków komunikacji elektronicznej (Dz. U. poz. 1153); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 6 czerwca 2019 r. w sprawie sposobu przesyłania informacji o lasach oraz deklaracji na podatek leśny za pomocą środków komunikacji elektronicznej (Dz. U. poz. 1154); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 czerwca 2019 r. w sprawie sposobu przesyłania informacji o nieruchomościach i obiektach budowlanych oraz deklaracji na podatek od nieruchomości za pomocą środków komunikacji elektronicznej (Dz. U. poz. 1185); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 14 grudnia 2015 r. w sprawie deklaracji na podatek od środków transportowych składanych za pomocą środków komunikacji elektronicznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r. poz. 1353); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 26 października 2022 r. w sprawie rodzajów podatków, opłat lub niepodatkowych należności budżetowych, których wpłata jest realizowana przy użyciu mikrorachunku podatkowego (Dz. U. poz. 2272); rozporządzenie ministra finansów z dnia 22 sierpnia 2005 r. w sprawie naliczania odsetek za zwłokę oraz opłaty prolongacyjnej, a także zakresu informacji, które muszą być zawarte w rachunkach (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 703).

1. Podstawa prawna i zakres zastosowania

A. Podstawa prawna

1 Problematyka zobowiązań podatkowych uregulowana jest w **dziale III** („Zobowiązania podatkowe”) ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 2651) (dalej: o.p.). W dziale tym wyodrębniono 19 rozdziałów, które odpowiadają kolejnym zagadnieniom merytorycznym mieszczącym się w obszarze problematyki zobowiązań podatkowych. Są to zagadnienia związane w głównej mierze z powstawaniem zobowiązań podatkowych i ich wygasaniem, a także z zabezpieczeniem i odpowiedzialnością za nie.

Prawidłowe stosowanie przepisów ustawy – Ordynacja podatkowa z zakresu zobowiązań podatkowych wymaga **wykładni systemowej przepisów działu III o.p. w kontekście całości tej ustawy**, w tym zwłaszcza kluczowe znaczenie mają **Przepisy ogólne** zawarte w dziale I o.p. Zasadnicze znaczenie mają zawarte tam definicje, w tym przede wszystkim definicja zobowiązania podatkowego.

Zobowiązania podatkowe stanowią podstawowy przedmiot regulacji Ordynacji podatkowej (art. 1 pkt 1 o.p.). O znaczeniu przepisów z zakresu zobowiązań podatkowych decyduje więc miejsce Ordynacji podatkowej w polskim systemie prawa podatkowego. Ustawa stanowi

tw. **ogólne prawo podatkowe**. Ogólne prawo podatkowe jest to materia z zakresu opodatkowania, która może być jednolicie uregulowana dla wszystkich podatków. Są to przede wszystkim regulacje dotyczące zobowiązań podatkowych, a także postępowania podatkowego [R. Mastalski, *Prawo podatkowe*, Warszawa 2021, s. 33]. Regulacje w przedmiocie zobowiązań podatkowych mają więc zasadnicze znaczenie dla funkcjonowania systemu podatkowego. Ponadto mają **one powszechny zakres zastosowania w odniesieniu do wszystkich podatków tworzących ten system**.

WAŻNE! Przepisy ustawy – Ordynacja podatkowa z zakresu zobowiązań podatkowych mają zastosowanie do wszystkich podatków w polskim systemie podatkowym.

PRZYKŁAD: „Ustawa z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 43), co prawda nie zawiera przepisu wskazującego, iż do postępowania w sprawach wynikających z przepisów tej ustawy stosuje się przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 201), jednak konieczność zastosowania przepisów cyt. ustawy wynika z jej z art. 2 § 1. Stosownie bowiem do treści tego artykułu, ordynacje podatkową stosuje się do podatków, opłat i niepodatkowych należności budżetu państwa. Pojęcie podatku jest natomiast zdefiniowane w art. 6 cyt. wyżej ustawy. W konsekwencji nie powinno budzić wątpliwości, iż w zakresie opodatkowania podatkiem akcyzowym, mają zastosowanie postanowienia ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 201)” (wyrok NSA z dnia 7 kwietnia 2017 r., I GSK 827/15, Legalis).

B. Zakres zastosowania

Koncepcja zakresu zastosowania ustawy – Ordynacja podatkowa jest szersza – tj. nie ogranicza się jedynie do podatków. Całość przepisów ustawy – Ordynacja podatkowa, w tym **przepisy z zakresu zobowiązań podatkowych stosuje się również do innych świadczeń publicznoprawnych wymienionych w art. 2 o.p.**

Ponadto istnieje grupa takich świadczeń, do których **zastosowanie w ograniczonym zakresie mają wyłącznie przepisy działu III o.p.**, tj. dotyczące zobowiązań podatkowych. Są to świadczenia, do których ustalenia lub określenia uprawnione są organy inne niż organy podatkowe, wówczas organom tym przysługują jedynie uprawnienia organów podatkowych.

Przepisy ustawy – Ordynacja podatkowa (całość ustawy) stosuje się do:	Wyłącznie przepisy działu III ustawy – Ordynacja podatkowa stosuje się do:
1) podatków, 2) opłat, 3) niepodatkowych należności budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, do których ustalenia lub określenia uprawnione są organy podatkowe, 4) opłaty skarbowej, 5) opłat, o których mowa w przepisach o podatkach i opłatach lokalnych, 6) spraw z zakresu prawa podatkowego innych niż wymienione, należących do właściwości organów podatkowych.	1) opłat, do których ustalenia lub określenia uprawnione są organy inne niż organy podatkowe*, ** * dział III o.p. ma zastosowanie, jeżeli odrębne przepisy nie stanowią inaczej ** organom tym (tj. innym niż organy podatkowe) przysługują uprawnienia organów podatkowych .

WAŻNE! Przepisów ustawy – Ordynacja podatkowa, a więc również przepisów działu III (Zobowiązania) nie stosuje się do świadczeń pieniężnych wynikających ze stosunków cywilnoprawnych (art. 2 § 4 o.p.).

PRZYKŁAD: „Należności z tytułu abonamentu RTV mają charakter publicznoprawny a nie cywilnoprawny, bowiem obowiązek ich uiszczenia wynika z ustawy, a nie ma charakteru umownego, zatem podlegają egzekucji administracyjnej, przewidzianej dla należności pieniężnych. Tak więc na podstawie art. 2 § 2 o.p., do przedawnienia opłat abonamentowych stosować należy art. 70 § 1 o.p. (...)” (wyrok NSA z dnia 27 maja 2020 r., I GSK 1668/19, LEX nr 3007500).

PRZYKŁAD: „Odpowiednie stosowanie przepisów działu III O.p. do opłaty dodatkowej za nieuiszczenie opłaty w strefie płatnego parkowania, a które może przybierać postać stosowania wprost w całości, stosowania z modyfikacjami lub odmowy ich stosowania, nie daje podstaw z uwagi na treść art. 2 § 2 O.p. do odmowy ich stosowania w ogóle nawet w przypadku uznania, że przepisy działu III O.p. do niepodatkowych należności budżetowych stosuje się tylko odpowiednio, a nie wprost” (wyrok NSA z dnia 29 września 2019 r., I GSK 511/19, LEX nr 2723055).

WAŻNE! Z art. 2 o.p. nie wynika, by przepisy tej ustawy podatkowej znajdowały zastosowanie do cel. Zwraca uwagę wielowiekowa tradycja odrębności tej dziedziny prawa daninowego, która odnosi się do cel stanowiących instrument realizacji wyodrębnionych celów działalności Państwa (wyrok NSA z dnia 20 października 2009 r., I GSK 386/09, LEX nr 570929).

Orzecznictwo:

- wyrok NSA z dnia 27 maja 2020 r., I GSK 1668/19, LEX nr 3007500 („Należności z tytułu abonamentu RTV mają charakter publicznoprawny a nie cywilnoprawny, bowiem obowiązek ich uiszczenia wynika z ustawy, a nie ma charakteru umownego, zatem podlegają egzekucji administracyjnej, przewidzianej dla należności pieniężnych. Tak więc na podstawie art. 2 § 2 o.p., do przedawnienia opłat abonamentowych stosować należy art. 70 § 1 o.p., zgodnie z którym zobowiązanie podatkowe przedawnia się z upływem 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym upłynął termin płatności”);
- wyrok NSA z dnia 25 września 2019 r., I GSK 511/19, LEX nr 2723055 („Odpowiednie stosowanie przepisów działu III o.p. do opłaty dodatkowej za nieuiszczenie opłaty w strefie płatnego parkowania, a które może przybierać postać stosowania wprost w całości, stosowania z modyfikacjami lub odmowy ich stosowania, nie daje podstaw z uwagi na treść art. 2 § 2 o.p. do odmowy ich stosowania w ogóle nawet w przypadku uznania, że przepisy działu III o.p. do niepodatkowych należności budżetowych stosuje się tylko odpowiednio, a nie wprost”);
- wyrok NSA z dnia 7 kwietnia 2017 r., I GSK 827/15, Legalis („Ustawa z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 43), co prawda nie zawiera przepisu wskazującego, iż do postępowań w sprawach wynikających z przepisów tej ustawy stosuje się przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 201), jednak konieczność zastosowania przepisów cyt. ustawy wynika z jej z art. 2 § 1. Stosownie bowiem do treści tego artykułu, ordynację podatkową stosuje się do podatków, opłat i niepodatkowych należności budżetu państwa. Pojęcie podatku jest natomiast zdefiniowane w art. 6 cyt. wyżej ustawy. W konsekwencji nie powinno budzić wątpliwości, iż w zakresie opodatkowania podatkiem akcyzowym, mają zastosowanie postanowienia ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 201)”);
- wyrok NSA z dnia 20 października 2009 r., I GSK 386/09, LEX nr 570929 („Z art. 2 § 1 i § 2 Ordynacji podatkowej nie wynika, by przepisy tej ustawy podatkowej znajdowały zastosowanie do cel. Zwraca uwagę wielowiekowa tradycja odrębności tej dziedziny prawa daninowego, która odnosi się do cel stanowiących instrument realizacji wyodrębnionych celów działalności Państwa”).

Literatura: R. Mastalski, *Prawo podatkowe*, Warszawa 2021.

2. Zobowiązanie podatkowe – definicja i struktura

A. Definicja zobowiązania podatkowego

Zobowiązanie podatkowe zostało zdefiniowane w art. 5 o.p. Jest to podstawowe pojęcie z zakresu ogólnego prawa podatkowego. Ważne jest więc, że ustawodawca zdecydował się na normatywną definicję klasyczną.

4

Zgodnie z art. 5 o.p. **zobowiązaniem podatkowym jest** wynikające z obowiązku podatkowego zobowiązanie podatnika do zapłacenia na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu albo gminy podatku w wysokości, w terminie oraz w miejscu określonych w przepisach prawa podatkowego.

Definicja zobowiązania podatkowego odwołuje się do kolejnych dwóch kluczowych dla prawa podatkowego pojęć, a mianowicie do pojęcia **obowiązku podatkowego i podatku**. Oba pojęcia zostały zdefiniowane odpowiednio w art. 4 i 6 o.p. Ponadto w definicji zobowiązania podatkowego ustawodawca odwołuje się również do pojęcia **przepisów prawa podatkowego**. To pojęcie znalazło się zaś w słowniczku ustawowym Ordynacji podatkowej (art. 3 pkt 2 o.p.), a zatem zostało ono zdefiniowane jedynie na potrzeby tej ustawy.

Zgodnie z art. 6 o.p. **podatkiem jest** publicznoprawne, nieodpłatne, przymusowe oraz bezwrotne świadczenie pieniężne na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu lub gminy, wynikające z ustawy podatkowej. Pamiętać należy, że zgodnie z art. 3 pkt 3 o.p., **ilekroć w Ordynacji podatkowej mowa jest o podatkach, rozumieć przez to należy również:**

5

- 1) zaliczki na podatki,
- 2) raty podatków, jeżeli przepisy prawa podatkowego przewidują płatność podatku w ratach,
- 3) opłaty oraz
- 4) niepodatkowe należności budżetowe.

Ustawodawca **pojęcie przepisów prawa podatkowego** zdefiniował jedynie na potrzeby Ordynacji podatkowej. W art. 3 pkt 2 o.p. przyjęto, że ilekroć w Ordynacji podatkowej jest mowa o **przepisach prawa podatkowego**, rozumie się przez to:

6

- 1) przepisy ustaw podatkowych,
- 2) postanowienia ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską umów o unikaniu podwójnego opodatkowania oraz ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską innych umów międzynarodowych dotyczących problematyki podatkowej, a także
- 3) przepisy aktów wykonawczych wydanych na podstawie ustaw podatkowych.

Dla definicji zobowiązania podatkowego kluczowe znaczenie mają relacje pojęć obowiązek podatkowy i zobowiązanie podatkowe. Przepisy Ordynacji podatkowej przesądzą, że jeżeli nie powstał obowiązek podatkowy, to również nie może powstać zobowiązanie podatkowe. W orzecznictwie przyjmuje się w związku z tym, że powstanie zobowiązania podatkowego na mocy art. 5 o.p. uzależnione jest od wcześniejszego zaistnienia obowiązku podatkowego. Oznacza to, że stosowanie przepisów podatkowego prawa materialnego z daty powstania zobowiązania podatkowego wskutek wydania przez organ podatkowy decyzji ustalającej wysokość tego zobowiązania na podstawie art. 21 § 1 pkt 2 o.p. nie ma uzasadnienia normatywnego (tak wyrok NSA z dnia 16 listopada 2010 r., II FSK 1158/09, LEX nr 787167).

7

WAŻNE! Jeśli nie istnieje obowiązek podatkowy, to również nie powstanie zobowiązanie podatkowe.

PRZYKŁAD: „Na podstawie art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2094) podatnikiem podatku od gier jest osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, która prowadzi działalność w zakresie gier hazardowych na podstawie udzielonego zezwolenia, z wyłączeniem loterii promocyjnych, podmiot zarządzający gry objęte monopolem państwa oraz uczestnik turnieju gry pokera. Jeśli dany podmiot nie posiada koncesji lub zezwolenia, wówczas niweczy to możliwość powstania obowiązku podatkowego i powstanie zobowiązania podatkowego. W takim przypadku nie powstaje obowiązek podatkowy i wystąpi w ogóle podatek od gier” (wyrok NSA z dnia 20 maja 2021 r., II GSK 1168/20, Legalis).

8 W świetle definicji, zobowiązanie podatkowe wynika z obowiązku podatkowego. Zgodnie z art. 4 o.p. **obowiązkiem podatkowym** jest wynikająca z ustaw podatkowych nieskonkretyzowana powinność przymusowego świadczenia pieniężnego w związku z zaistnieniem zdarzenia określonego w tych ustawach. Pojęcie to zaś odwołuje się do pojęcia **ustawy podatkowej**. Zostało ono również, podobnie jak pojęcie przepisów prawa podatkowego, zdefiniowane w słowniczku ustawowym Ordynacji (art. 3 pkt 1 o.p.) na potrzeby tej ustawy. I tak, ilekroć w Ordynacji podatkowej jest mowa o **ustawach podatkowych**, rozumie się przez to ustawy dotyczące:

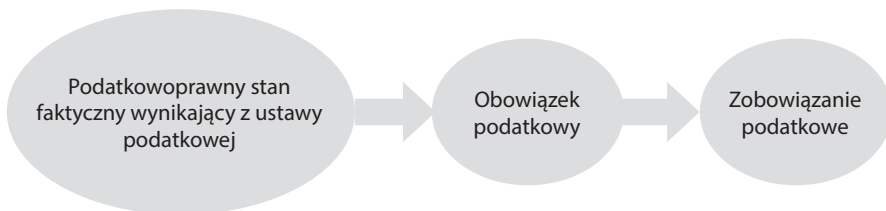
- 1) podatków,
- 2) opłat oraz
- 3) niepodatkowych należności budżetowych określające:
 - a) podmiot,
 - b) przedmiot opodatkowania,
 - c) powstanie obowiązku podatkowego,
 - d) podstawę opodatkowania,
 - e) stawki podatkowe oraz
 - f) regulujące prawa i obowiązki organów podatkowych, podatników, płatników i inkasentów, a także ich następców prawnych oraz osób trzecich.

WAŻNE! „Żadne postanowienia umowne nie mogą modyfikować zawartych w ustawach podatkowych regulacji dotyczących m.in. podmiotu, przedmiotu, podstawy opodatkowania. Zobowiązanie podatkowe ma charakter publicznoprawny, a nie cywilnoprawny i dlatego obowiązku podatkowego jak i zakresu opodatkowania nie można wyprowadzać z postanowień umowy cywilnoprawnej” (wyrok NSA z dnia 26 lipca 2019 r., II FSK 3017/17, LEX nr 2752110).

Wykładnia językowa i systemowa przepisów definiujących wymienione pojęcia kreuje następującą sekwencję zdarzeń. Początek (źródło) obowiązku poniesienia daniny publicznej zgodnie z art. 84 i 217 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 78, poz. 483) (dalej: Konstytucja RP) stanowi ustawa. Jest to ustawa podatkowa, a więc ustawa określająca elementy konstrukcji prawnej podatku oraz okoliczności powstania obowiązku podatkowego. Z ustawy podatkowej wynika więc **podatkowopravny stan faktyczny**. Wówczas gdy taki – opisany w ustawie podatkowej – podatkowopravny stan faktyczny zrealizuje się (zaistnieje) w rzeczywistości (tj. zdarzenia opisane w ustawie zaistnieją) **powstanie obowiązek podatkowy**. Obowiązek ten ma charakter abstrakcyjny i nieskon-

kretyzowany. Utożsamiać go należy z abstrakcyjną powinnością przymusowego świadczenia pieniężnego, tj. potencjalnej powinności zapłaty podatku. Jego nieskonkretyzowanie wynika z: braku pewności co do tego, czy faktycznie powstanie obowiązek zapłaty podatku, w jakiej wysokości, gdzie i kiedy. Konkretyzacja w tym zakresie następuje dopiero w związku z **przekształceniem obowiązku podatkowego w zobowiązanie podatkowe**. Zobowiązanie jest już konkretnym zobowiązaniem do zapłacenia znanej kwoty podatku na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu albo gminy, w terminach i miejscu określonych w przepisach prawa podatkowego.

Rysunek 1

Źródło: opracowanie własne.

Każde zobowiązanie podatkowe wynika z obowiązku podatkowego. **Nie zawsze jednak obowiązek podatkowy przekształca się w zobowiązanie podatkowe**. Tak np. z obowiązku podatkowego nie wykształci się zobowiązanie podatkowe wówczas, gdy podatnik skorzysta z ulgi lub zwolnienia podatkowego.

PRZYKŁAD: Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 1043 z późn. zm.) obowiązek podatkowy z tytułu nabycia w drodze darowizny powstanie z chwilą spełnienia przyrzeczonego świadczenia. Jeżeli podatnik należy do tzw. grupy zerowej (małżonek, zstępny, wstępny, pasierb, rodzeństwo, ojczym, macocha) i spełni inne warunki wskazane w art. 4a u.p.s.d. wówczas skorzysta z całkowitego zwolnienia podatkowego. Pomimo więc, że powstał obowiązek podatkowy, to zobowiązanie podatkowe nie powstało.

B. Struktura zobowiązania podatkowego

Koncepcja stosunku zobowiązaniowego w prawie podatkowym jest wzorowana na stosunku zobowiązaniowym w prawie cywilnym. Dla jego opisu zastosowanie znajdują zatem elementy konstrukcji prawnej zobowiązania na gruncie prawa cywilnego, tj.: podmioty (dłużnik i wierzyciel), treść (tj. uprawnienia i obowiązki podmiotów) oraz przedmiot [R. Mastalski, *Prawo podatkowe*, Warszawa 2021, s. 160]. Dłużnikiem w podatkowym stosunku zobowiązaniowym jest podatnik, wierzycielem zaś jest beneficjent danego podatku (państwo lub gmina) reprezentowany przez właściwe organy podatkowe. Zespół obowiązków dłużnika to dług, zaś uprawnienia wierzyciela to wierzytelność. Przedmiotem świadczenia jest natomiast podatek.

9788383283432 W21P01

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

ISBN 978-83-8328-343-2

9 788383 283432

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

CENA 349 ZŁ (W TYM 5% VAT)

WWW.MERITUM.PL